

Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος (Φουντούλης Ἰωάννης)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος (Φουντούλης Ἰωάννης)

Μὲ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀκάθιστου Ὑμνου ἐκδηλώνονται εὐχαριστίες καὶ ἐγκώμια στὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας. Ἀποτελεῖται, κατὰ βάση, ἀπὸ τὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο καὶ τὸν Κανόνα τοῦ Ἀκάθιστου Ὑμνου, πλαισιωμένα μὲ ψαλμούς, ἀπολυτίκια καὶ εὐχές. Καὶ τὰ δύο χαρακτηρίζονται ὡς ἀριστουργήματα τῆς Βυζαντινῆς ὑμνολογίας, πού ἐξαίρουν τὸ ἔργο καὶ τὸ πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μὲ θεολογικὸ βάθος, κομψότητα λόγου, μουσικὸ κάλλος, ἀγιοπνευματικὴ ἔμπνευση.

Δημιουργοὶ

Ὁ Κανόνας τοῦ Ἀκάθιστου εἶναι ἔργο τῶν Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ (οἱ εἴρμοι) καὶ Ἰωσήφ Ξένου τοῦ Ὑμνογράφου (τὰ τροπάρια). Πηγὲς τοῦ Ὑμνου εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐνῶ ὁ συνθέτης, ὁ χρόνος καὶ ἡ αἰτία τῆς σύνθεσης τοῦ Ὑμνου, παραμένουν ἀκόμα ἀνεξακρίβωτα ἀπὸ τοὺς μελετητές. Ἐνα εἶναι τὸ ἀδιαμφισβήτητο στοιχεῖο, πού μᾶς δίνουν οἱ σχετικὲς πηγές, ὅτι ὁ ὕμνος ἐψάλλετο ὡς εὐχαριστήριος ὠδὴ πρὸς τὴν ὑπέρμαχο στρατηγὸ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

Περιεχόμενο

Ὁ «Κανόνας» (τὰ Τροπάρια τῶν Χαιρετισμῶν), μὲ ἑννέα ὠδές, οἱ εἴρμοι τῶν ὁποίων εἶναι:

α) Ἀνοίξω τὸ στόμα μου καὶ πληρωθήσεται πνεύματος,

γ') Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους Θεοτόκε,

δ') Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ ἐπὶ θρόνου θεότητος,

ε') Ἐξέστη τὰ σύμπαντα, ἐπὶ τῇ θείᾳ δόξῃ σου,

στ') Τὴν θείαν ταύτην καὶ παντιμον,

ζ') Οὐκ ἐλάτρευσαν, τῇ κτίσει οἱ θεοφρονες,

η') Παίδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ,

θ') Ἄπας γηγενῆς, σκιρτάτω τῷ πνεύματι,

Ὁ «Ἀκάθιστος Ὑμνος»: περιλαμβάνει τὸ Ἀπολυτίκιο «Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς λαβῶν ἐν γνώσει», τὸ Κοντάκιο «Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια», τοὺς 24 Οἴκους (στροφές) σὲ ἀλφαβητικὴ ἀκροστιχίδα (Α - Ω) καὶ δύο Ἐφύμνια (ἡ τελευταία φράση τοῦ ὕμνου ποὺ ἐπαναλαμβάνει ὁ λαὸς) τὸ «Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε» καὶ τὸ «Ἀλληλούϊα».

Δομὴ

Οἱ περιττοὶ Οἴκοι (αὐτοὶ ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα Α, Γ, Ε, Η, κλπ.) ἀποτελοῦνται ἀπὸ 18 στίχους, οἱ 5 πρῶτοι στίχοι περιέχουν τὴν διήγηση, οἱ ἐπόμενοι 12 στίχοι ἀποτελοῦν τοὺς Χαιρετισμοὺς στὴ Θεοτόκο καὶ ὁ 18ος εἶναι τὸ ἐφύμνιο « Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε». Οἱ ἄρτιοι Οἴκοι (ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα Β, Δ, Ζ, Θ, κλπ.) ἔχουν 5 στίχους ὡς διήγηση καὶ τὸ ἐφύμνιο «Ἀλληλούϊα».

Τοὺς χαιρετισμοὺς αὐτοὺς τοὺς ἀπευθύνουν: ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ (Α, Γ), ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ὡς ἔμβρυο ἀκόμα (Ε), οἱ ποιμένες (Η), οἱ Μάγοι (Ι), οἱ πιστοὶ ποὺ ἐρύσθησαν ἀπὸ τὰ εἴδωλα (Λ), οἱ πιστοὶ γενικᾶ (Ν, Ο, Ρ, Τ, Φ, Ψ).

Ὁ Ὑμνος διακρίνεται σὲ δύο ἐνότητες χωρὶς ὅμως νὰ λείπουν ἀπὸ κάθε ἐνότητα καὶ στοιχεῖα τῆς ἄλλης :

Α) Α-Μ, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ἱστορικὸ τμήμα

Ὁ πρωτοστάτης ἄγγελος, ὁ Γαβριήλ, ἔρχεται καὶ φέρνει τὸ θεϊκὸ μήνυμα, τὸ «χαῖρε», στὴν Θεοτόκο (Α)

Ἐκείνη ἀπορεῖ γιὰ τὸν παράδοξο τρόπο τῆς συλλήψεως (Β)·

Ὁ Γαβριήλ τῆς ἐξηγεῖ τὴν ἀπόρρητο βουλή τοῦ Θεοῦ (Γ)

Καὶ ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου ἐπισκιάζει τὴν ἀπειρόγαμο Παρθένο καὶ συλλαμβάνει τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ (Δ).

Ἡ Θεοτόκος ἐπισκέπτεται τὴν συγγενῆ της Ἐλισάβετ, τὴν μέλλουσα μητέρα τοῦ Προδρόμου, καὶ ἀνταλλάσσουν προφητικούς λόγους (Ε).

Ὁ Ἰωσήφ, ὁ μνηστὴρ τῆς Παρθένου, ταράσσεται ἀπὸ τὴν ζάλη τῶν ἀμφιβόλων λογισμῶν, ἀλλὰ πληροφορεῖται ἀπὸ τὸν ἄγγελο τὸ μυστήριον τῆς συλλήψεως (Ζ).

Ὁ Χριστὸς γεννᾶται καὶ οἱ ποιμένες προσκυνοῦν τὸν ἀμνὸ τοῦ Θεοῦ (Η).

Ὁ θεοδρόμος ἀστέρας δείχνει τὸν δρόμο στοὺς μάγους τῆς Ἀνατολῆς (Θ), αὐτοὶ τὸν προσκυνοῦν (Ι).

Καὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀναχωροῦν γιὰ τὴν Βαβυλώνα, οἱ θεοφόροι κήρυκες (Κ).

Στὴν Αἴγυπτο ὁ φυγὰς Κύριος συντρίβει τὰ εἴδωλα καὶ μὲ τὸν φωτισμὸ τῆς ἀληθείας διώχνει τὸ σκότος τοῦ ψεύδους (Λ).

Καὶ ὁ Συμεὼν δέχεται στὴν ἀγκάλη του ὡς βρέφος τεσσαρακονθήμερο τὸν τέλειο Θεὸ καὶ λαμβάνει τὴν ποθητὴ ἀπόλυση (Μ)Β Ν-Ω, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ δογματικὸ-θεολογικὸ τμῆμα.

Ἡ νέα κτίσις, ποὺ δημιουργεῖ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν σάρκωσή Του, δοξολογεῖ τὸν δημιουργὸ (Ν).

Ὁ παράξενος -«ὁ ξένος» - τόκος προτρέπει τοὺς ἀνθρώπους νὰ ξενωθοῦν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ μεταθέσουν τὸν νοῦ τῶν στὸν οὐρανὸ (Ξ).

Ὅλος ἦταν στὴν γῆ ὁ δοξολογούμενος Λόγος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ δὲν ἀπουσίαζε (Ο).

Οἱ ἄγγελοι θαύμασαν τὸ ἔργο τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τὴν κοινωνία τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων (Π).

Οἱ σοφοὶ καὶ ρήτορες τοῦ κόσμου ἔμειναν ἄφωνοι, μὴ μπορώντας νὰ ἐξηγήσουν τὸ μυστήριον τοῦ παρθενικοῦ τόκου (Ρ).

Ὁ Ποιμὴν -Θεὸς γίνεται πρόβατο -ἄνθρωπος θέλοντας νὰ σώσει τὸν κόσμον (Σ).

Ἡ Παρθένος γίνεται φυλακτῆριον τεῖχος τῶν παρθένων καὶ ὅλων τῶν πιστῶν (Τ).

Κανείς ὕμνος δὲν μπορεῖ νὰ πληρώσει τὸν φόρο τοῦ χρέους στὸν Σαρκωθέντα Βασιλέα (Υ).

Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ φωτοδόχος λαμπάδα, ποὺ μᾶς καθοδηγεῖ στὴν γνώση τοῦ Θεοῦ (Φ).

Ὁ Χριστὸς ἦρθε στὸ κόσμο γιὰ νὰ τοῦ δώσει χάρη καὶ συγχώρηση (Χ).

Ἡ δοξολογία πρὸς τὸν Υἱὸ συνδέεται καὶ πρὸς τὴν ἀνύμνηση τοῦ ἔμψυχου ναοῦ Του, τῆς Θεοτόκου (Ψ).

Ὁ Ὑμνος κλείνει μὲ μία θαυμαστὴ ἀποστροφή πρὸς τὴν Παρθένο: «Ὡ πανύμνητε μήτηρ ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων ἀγίων ἀγιώτατον Λόγον,..»

Γιατί ὅμως ψάλλεται τὴν Μεγάλη Τεσσαρακοστή;

Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος δὲν συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς , ἀλλὰ μὲ τὴν ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ποὺ ἐμπίπτει ὅμως πάντοτε μέσα στὴ κατανυκτικὴ αὐτὴ περίοδο.

Εἶναι ἡ μόνη μεγάλη ἑορτὴ, ποὺ λόγω τοῦ πένθιμου χαρακτήρος τῆς Τεσσαρακοστῆς, στερεῖται προεορτίων καὶ μεθεόρτων. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἔλλειψη ἔρχεται νὰ καλύψῃ ἡ ψαλμωδία τοῦ Ἀκαθίστου, τμηματικῶς κατὰ τὰ Ἀπόδειπνα τῶν Παρασκευῶν καὶ ὀλόκληρος κατὰ τὸ Σάββατο τῆς Ἑ' ἑβδομάδος. Τὸ βράδυ τῆς Παρασκευῆς ἀνήκει λειτουργικῶς στὸ Σάββατο, ἡμέρα ποὺ μαζί μὲ τὴν Κυριακὴ εἶναι οἱ μόνες ἡμέρες τῆς ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, κατὰ τὶς ὁποῖες ἐπιτρέπεται ὁ ἑορτασμὸς χαρμόσυνων γεγονότων, καὶ στὶς ὁποῖες, μεταφέρονται οἱ ἑορτὲς τῆς ἑβδομάδος.

Ἄλλωστε αὐτὴ τὴν Ἀκολουθία τὴν τελοῦμε καὶ ἄλλες περιόδους τοῦ ἔτους (στὰ μοναστήρια κάθε βράδυ μαζί μὲ τὸ Μικρὸ Ἀπόδειπνο διαβάζουν καὶ τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Παναγίας μας). Ἀντίθετα ὅλες τὶς ἄλλες ἱερὲς ἀκολουθίες (Προηγιασμένη, Μ. Ἀπόδειπνο, Μ. Κανὼν) τὶς συναντοῦμε μόνο τὴν περίοδο τῆς Σαρακοστῆς.

Πηγή: agiazoni.gr